

Організація управлінської

роботи з інформаційними ресурсами органів державної податкової служби

Т. О. Рекуненко

здобувач Київського міжнародного університету

У статті на підставі аналізу діяльності органів державної податкової служби України розглядаються основні моменти організації роботи з інформаційними ресурсами при виявленні податкових правопорушень і злочинів, зокрема управління цими ресурсами.

Ключові слова: управління, інформаційні ресурси, органи податкової служби України.

В статье на основании анализа деятельности органов государственной налоговой службы Украины рассматриваются основные моменты организации работы с информационными ресурсами при обнаружении налоговых правонарушений и преступлений, в частности управление этими ресурсами.

Ключевые слова: управление, информационные ресурсы, органы налоговой службы Украины.

The article based on an analysis of the State Tax Service of Ukraine considered the main points of working with information resources in identifying tax offenses and crimes, including the management of these resources.

Keywords: management, information resources, the tax service of Ukraine.

В умовах становлення інформаційного суспільства пріоритетного значення набуває інформаційна сфера, яка виступає каталізатором розвитку всіх інших сфер життєдіяльності: економічної, соціальної, політичної та ін. Значний вплив цієї сфери на суспільний прогрес зумовлює необхідність посилення уваги до неї з боку держави, тому особливої актуальності набувають питання організації управління інформаційною сферою в різних напрямках державної діяльності, у т. ч. у функціонуванні органів Державної податкової служби України (далі — ДПС України).

Метою статті є розробка ідеології побудови системи організації управлінської роботи з інформаційними ресурсами ДПС України, яка передбачає комплекс заходів організаційного, науково-технічного, кадрового, матеріального і фінансового характеру, спрямованих на вирішення проблем роботи з інформаційними ресурсами органів податкової служби України.

Науково-теоретичною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних учених з теорії держави і права, теорії управління та адміністративного права, теорії інформації та інформаційного права, інших галузевих правових наук: В. Б. Авер'янова, І. В. Арістової, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, М. С. Вертузаєва, А. В. Коваля, Н. Р. Нижник, В. М. Плішкіна, О. П. Рябченко, В. М. Самсонова, Ю. О. Тихомирова, О. Г. Фролової, В. С. Цимбалюка та ін.

Для розвитку будь-якого суспільства необхідні матеріальні, інструментальні, енергетичні та інформаційні ресурси. Сучасний час — це період, що характеризується значним зростанням обсягу інформаційних потоків як у державній, так і в суспільній сферах. Значущість проблем, пов'язаних з дослідженням інформаційних ресурсів, обумовлюється тим, що в останні десятиріччя світ переживає перехід від «індустріального суспільства» до «суспільства інформаційного», у якому інформація почи-

нає відігравати роль одного з основних економічних ресурсів.

Одержання інформації, її аналіз і синтез становлять основу будь-якої людської діяльності. Неможливо собі уявити лікаря, ученого, оперативного працівника чи слідчого, будь-якого іншого фахівця, що не осмислював би інформацію, необхідну йому для виконання своїх професійних функцій.

Найчастіше термін «інформація» використовують у значенні первинних відомостей, які передаються людьми усно, письмово або іншим способом (за допомогою умовних сигналів, технічних засобів тощо).

Інформація є постійним атрибутом розвитку будь-якого суспільства. Вона виникла декілька мільйонів років тому разом з першими прийомами спілкування (нечленороздільними звуками, мімікою, жестами, торканнями) наших предків. При цьому забезпечувався лише обмін інформацією між індивідами. Разом з виникненням мови (близько 100 тис. років потому) виникла можливість накопичення інформації, але ж лише в пам'яті людини. З розвитком суспільства змінювалась якість та кількість обсягів інформації. Тому в історії розвитку цивілізації відбулося декілька інформаційних революцій — перетворень суспільних відносин через кардинальні зміни в сфері обробки інформації. Наслідком подібних перетворень було надбання людським суспільством нової якості.

У традиційному розумінні інформація — це повідомлення, тобто сукупність (відомостей) даних, які використовуються або в принципі можуть бути використані керівником у своїй діяльності.

Нові загрози національній безпеці, у тому числі в інформаційній сфері, умови жорсткої конкуренції на світовій арені, глобалізаційні процеси, перетворення інформаційної сфери на один із найважливіших напрямів міждержавної боротьби за світове та регіональне лідерство потребують рішень і дій, адекватних сучасним реаліям. Отже, йдеть-

ся про організацію ефективної системи захисту національних інтересів у сфері інформаційних ресурсів України як важливого напрямку проведення державою незалежної інформаційної політики [6, с. 134].

Сучасне управління в ДПС України базується на цілодобовому оперативному пошуку, отриманні, переробці, упорядкуванні, аналізі, осмисленні та використанні великих масивів статистичних даних і інформації, що швидко та якісно зробити ручним способом неможливо.

Згідно з концепцією адміністративної реформи підвищення ефективності управлінської роботи з інформаційними ресурсами органів державної податкової служби залежить від якісно нового рівня інформаційного забезпечення органів виконавчої влади, у тому числі й податкових органів, а проведення адміністративної реформи має супроводжуватися цілеспрямованим застосуванням нових інформаційних технологій у сфері управління, які передбачають якісне інформаційно-методичне, кадрове і технічне переоснащення всіх органів виконавчої влади [3, с. 34].

Разом з тим теорія сучасного управління інформаційними ресурсами в органах податкової служби України та його організаційно-правові основи до цього часу в Україні ще не розроблені.

Як і будь-якою сферою держави, інформаційною сферою треба управляти. Необхідність управління інформаційною сферою випливає з того, що інформаційна сфера інтегрована фактично до будь-якої сфери держави. На сьогодні інформаційні потоки в державі зростають до небачених розмірів, тому для ефективного управління іншими сферами держави постає необхідність управління інформаційною сферою, оскільки ефективність будь-якого управління прямо залежить від стану управління потоками інформації [9, с. 55].

Організація управлінської роботи з інформаційними ресурсами в органах дер-

жавної податкової служби націлена на досягнення головної мети управління й успішне виконання основних службових завдань усіма структурними елементами, підрозділами органів податкової служби України.

Систему управління інформаційними ресурсами можна визначити як взаємопов'язану сукупність таких частин:

- суб'єкт управління — це структурно окреслені спільноти людей, що утворюють органи управління різноманітних організаційних структур (інформаційних підрозділів, органів та служб);

- об'єкт управління — інформаційні ресурси — тобто документи та масиви документів в інформаційних системах;

- прямі та зворотні зв'язки між об'єктом та суб'єктом управління, що реалізуються, зокрема за допомогою техніки управління — технічних засобів пошуку, опрацювання, зберігання інформації тощо [10, с. 47].

Узагальнення досвіду США та Німеччини у сфері організації управління інформаційними ресурсами дає змогу визначити, що його використання в Україні можливе в напрямку:

- 1) створення та визначення правового статусу відповідних інформаційно-аналітичних структур;

- 2) правового закріплення обов'язку підприємств, установ, організацій та громадян — суб'єктів підприємницької діяльності надавати органам податкової служби України необхідну інформацію, пов'язану з обчисленням та сплатою податків й встановленням заходів відповідальності за його невиконання;

- 3) створення сучасної інформаційної системи податкових органів.

У зв'язку з цим органи податкової служби України відчули значні труднощі при вирішенні поставлених перед ними завдань через слабку оснащеність засобами обчислювальної техніки і зв'язку; через відсутність комп'ютеризованих методик вибору суб'єктів оподаткування для наступної

перевірки, оцінки бюджетних втрат від несплати податків; через відсутність інформаційної системи, що забезпечує вирішення комплексу завдань збору, накопичення, обробки й аналізу великих обсягів необхідних відомостей, а також інформаційної взаємодії з банками даних інших правоохоронних органів і установ кредитно-фінансової системи [2, с.123].

Тому виявлення податкових правопорушень і злочинів здійснюється в умовах дуже не визначених. Відсутність чи неповнота офіційних електронних обліків відомостей про платників податків, їх господарську і фінансову діяльність призводить до необхідності використання безлічі додаткових джерел непрямой інформації, а також застосування спеціальних інформаційно-аналітичних методик [8, с. 88].

Але в той же час необхідно зазначити, що на сьогоднішній день у системі органів державної податкової служби України вже створена та активно використовується інформаційно-пошукова система, яка містить інформацію відносно великої кількості платників податків. Тому, можливо, немає сенсу створювати відокремлену інформаційну систему податкової міліції. Ця система може бути окремим додатком вже існуючої інформаційно-пошукової системи з додатковими аналітичними можливостями, джерелами інформації та обмеженим доступом [4, с. 124].

Така інформаційна система обов'язково повинна мати можливість видачі інтегрованої інформації щодо встановлених взаємовідносин різноманітного характеру між фізичними, юридичними особами, подіями та явищами:

- виробничо-економічного та фінансово-господарського характеру (договірні відносини, співзасновництво, спільна робота);
- родинного характеру;
- кримінального характеру (участь у злочинному угрупованні, співучасть у злочині, зв'язок зі злочинцем);

– невстановленого характеру (проживання за однією адресою).

ІСПМ повинна мати можливість гнучкого внесення необхідних доповнень й коректувань та збереження при цьому інформаційної цілісності банків даних [5, с. 45].

Також гострою є проблема створення адекватних моделей об'єктів управління інформаційної роботи, особливо прогностичного характеру, адаптації і розробки методів і засобів вирішення аналітичних задач.

Надзвичайно складним науковим завданням є розробка ідеології побудови системи організації управління інформаційними ресурсами органів податкової служби України.

Розробка і впровадження такої системи передбачає комплекс заходів організаційного, науково-технічного, кадрового, матеріального і фінансового характеру, спрямованих на вирішення проблем організації управлінської роботи з інформаційними ресурсами органів податкової служби України.

У контексті вищесказаного можна погодитись з тим, що техніку організації управлінської роботи з інформаційними ресурсами можна умовно поділити на три групи: матеріальні носії інформації; засоби перетворення інформації; засоби оснащення процесів інформаційних перетворень (обладнання, службові та підсобні приміщення і т. ін.) [11, с. 222].

З метою ефективної розробки системи організації управлінської роботи з інформаційними ресурсами органів податкової служби України доцільно було б прийняти відповідну державну програму інформатизації, яка б також забезпечувала можливість колективної роботи групи виконавців над одним (чи кількома) об'єктом обробки [7, с. 67].

Для забезпечення ефективності управління інформаційними ресурсами органів податкової служби України необхідно провести масштабні роботи за такими взаємозалежними напрямками:

- створення програмно-технічної платформи інформаційної системи;

- розробка прикладного програмно-математичного забезпечення;
- розгортання системи передачі даних і забезпечення інформаційної безпеки;
- організація інформаційної взаємодії з правоохоронними органами.

Також доцільно зазначити, що управління інформаційними ресурсами органів податкової служби України є обов'язковою умовою ефективності діяльності будь-якої соціальної системи, у тому числі системи кримінального судочинства.

Отже, інформація є завжди. Вона або результат уже існуючого, або є початком нового: досліджень, формувань, визначень. Інформація не зникає, вона існує одночас-

но і як об'єкт пізнання, і як предмет дослідження, змінюється разом з ними, набуваючи нового значення.

Без наявності інформаційних зв'язків у системі не можна говорити про будь-яку спільну діяльність.

Робота з інформаційними ресурсами супроводжує весь процес управління, особливо під час прийняття управлінських рішень.

А тому питання організації управлінської роботи з інформаційними ресурсами, зокрема органів державної податкової служби України, є актуальним у наш час та відіграє вагомую роль в організації управлінської діяльності органів виконавчої влади загалом.

Список використаної літератури

1. Авдонин В. С., Карпов Е. А., Науменко А. Б. Правоохранительные органы. Сборник схем : учеб. пособие для юридических вузов / Отв. ред. Г. В. Дроздов. – М. : Новый юрист, 1997. – 112 с.
2. Аверьянов В. Б. Аппарат государственного управления: содержание деятельности и организационные структуры / АН УССР. Ин-т государства и права ; отв. ред. В. В. Цветков. – Киев : Наук. думка, 1990. – 148 с.
3. Базы данных и компьютерные сети в практике работы ОВД : уч. пособ. / Г. М. Бирюков, А. А. Михно, Д. И. Никифорчук, В. И. Лебеденко ; ЛИВД. – Луганск : РИОЛИВД МВДУ, 2003. – 74с.; Пал Л. Аналіз державної політики / Пер. з англ. І. Дзюби. – К. : Основи, 1999. – 422 с.
4. Панченко Г., Савостенко О. Інформатизація – невід'ємна складова ефективного управління. Регіональний аспект // Вісник УАДУ. – 2001. – №4. – С. 410-416.
5. Петров Г. И. Основы социалистического управления. – Ленинград : Изд-во Ленинградского ун-та, 1974. – 292 с.
6. Питання державних податкових адміністрацій : Указ Президента України // О. М. Бандурка, М. К. Вишнеvsька, В. Р. Жвалюк, Т. В. Сараскіна. Податкова міліція : коментарі та роз'яснення чинного законодавства. – Харків : Університет внутрішніх справ, 1999. – С. 18.
7. Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади: Указ Президента України від 14 липня 2000 р. №887/2000 // Зб. Указів Президента України – 2000.
8. Про затвердження Інструкції про порядок обліку платників податків : Наказ Державної податкової адміністрації України //Офіційний вісник України. – 1998. – № 11. – Ст. 431.
9. Сировой О. В. Організаційно-правові засади управління інформаційними ресурсами органів внутрішніх справ України. – Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. – Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2006. – 218с.
10. Сировой О. В. Управління інформаційними ресурсами: теоретичний аспект // Актуальні проблеми державотворення в умовах адміністративної реформи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 11-12 квітня 2003р. м. Запоріжжя. – Запоріжжя : Юридичний ін-т МВС України, 2003. – С.45-48.
11. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підруч. / За ред. Ю. Ф. Кравченка. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 702с.